

Мачаха Тетяна Святославівна —

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу технологічної освіти Інституту педагогіки НАПН України, автор понад 60 публікацій. Коло наукових інтересів: реалізація авторської концепції культурологічного змісту технологічної освіти учнів середніх загальноосвітніх шкіл, теорії та практики підручникотворення. Як керівник авторського колективу і автор, впроваджує свої наукові ідеї в навчально-методичних комплексах нового покоління для 5-9 класів та профільної школи (навчальні програми, підручники /українською та російською мовами/, посібники, робочі зошити).
e-mail: tmachacha@ukr.net

Юрженко Володимир Васильович —

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики технологічної освіти та комп'ютерної графіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Коло наукових інтересів: питання розвитку сучасної освіти, педагогічна інноватика, методологія техніко-технологічного знання, синергетика і фрактальність у педагогіці. Голова робочої групи Міністерства освіти і науки України з оновлення програм профільного навчання освітньої галузі «Технології» старшої школи. Член редколегії фахового видання.
e-mail: v_iurzhenko@ukr.net

УДК 37.017.4:331.101

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В СЕРЕДНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: НАСКРІЗНІСТЬ ЗМІСТУ І СТРУКТУРИ

У статті розкривається культурологічний підхід до формування змісту освітньої галузі «Технології» на рівні методології і дидактики.

Обґрунтовується необхідність структурування змісту технологічної освіти відповідно до структури організації сучасного виробництва, яке має проектний (творчий) характер, а не переважно поопераційний (репродуктивний), як це було в технократичну індустріальну епоху.

Проектно-технологічна культура в сфері технологічної шкільної освіти розглядається як спосіб реалізації творчого потенціалу кожного учня, спрямованого на вмотивоване перетворення навколишньої дійсності, що характеризується єдністю процесів опредметнення, тобто набуття суб'єктного освітнього досвіду під час створення особистісно і соціально значущих виробів та розпредметнення, тобто присвоєння культурно-історичного, соціального досвіду людства на основі оволодіння операціями проектування, технології виготовлення, рефлексії.

Культуротворча парадигма технологічної освіти обґрунтовується авторами на тлі наступності і наскрізності як базових засад формування змісту освітнього стандарту загальноосвітньої школи.

Стратегію розвитку технологічної освіти в середній загальноосвітній українській школі відображено також на емпіричному рівні в запропонованих змістових модулях (лініях) та через очікувані результати навчання на рівні початкової школи.

Ключові слова: операційний характер діяльності, проектний характер діяльності, культурологічний підхід, культуротворча парадигма, суб'єкт учіння, середовище.

Постановка проблеми. Світ, який творить людина, змінюється з безпрецедентною швидкістю. Він надто динамічний і важко передбачуваний. У ньому стрімко розвиваються нові технології, робототехніка, з'являються нові професії та періодично зникають і надалі зникатимуть уже звичні. А це означає, що багато людей неминуче втрачатимуть робочі місця, будуть змушені адаптуватися до постійних змін, нових умов професійної діяльності.

Технологічна освіта як найгнучкіша складова виробничої культури набуває в розвинених країнах світу все більшої значущості. Вона є ключовою компетентністю практично в усіх системах освіти країн Євросоюзу. Це пояснює активний пошук стратегій її розвитку, який зараз триває, визначення методологічних засад її змісту й структури, педагогічних технологій досягнення й оцінювання очікуваних результатів, які відповідають запитам сучасного виробництва та його працівників.

Який зміст технологічної освіти здатен забезпечити успішне й щасливе майбутнє наших дітей в умовах постійних змін? На основі чого можна розвинути здатність бути не лише носієм культури власного народу, але й активним її творцем, суб'єктом усвідомленого процесу світотворення, здатність гідно репрезентувати себе, свою державу, реально впливати на соціальність, творити своє життя, долати неминучі життєві труднощі? Пошуки відповідей на ці питання є актуальним завданням педагогічної науки й практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуалізована в 20-ті роки ХХ століття Л. Виготським [3] культурно-історична теорія розвитку вищих психічних функцій та учення про особистість, а потім розкрита через окремі психологічні аспекти формування особистості у роботах П. Блонського [2], О. Леонтьєва [6], С. Рубінштейна [11], ця теорія і вчення отримали своє продовження в культурологічній концепції змісту освіти у роботах В. Краєвського [5], І. Лернера [7] і М. Скаткіна [14] більше аніж тридцять років тому. У сфері технологічної освіти вона розкрита Т. Мачачею в дисертаційному дослідженні [9] й В. Юрженком у монографії [15]. Проте донині в межах шкільної освіти, зокрема освітньої галузі «Технології», вона цілісно не реалізована.

Як зазначає В. Краєвський, причиною появи культурологічної концепції змісту освіти є обмеженість традиційної концепції, що базується на певних уявленнях про соціальну функцію людини, про зміст освіти як основи наук, як системи знань, умінь і навичок [5, с. 158].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення методологічних засад наступності змісту і структури освітньої галузі «Технології» на всіх ступенях середньої загальноосвітньої української школи, спираючись на соціокультурний й особистісний розвиток учня/учениці, формування галузевої проектно-технологічної та ключових компетентностей у доцільній предметно-перетворювальній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Технологічна освіта як зміст, процес і результат творення виробничої культури власного народу покликана забезпечувати соціокультурний розвиток особистості учня, його здатність до самоідентифікації, самовираження і самовизначення у предметно-перетворювальній проектно-технологічній діяльності на кожному ступені середньої загальноосвітньої української школи: початкової, основної і старшої.

Технологічна освіта, з одного боку, здійснює трансформацію національних і загальнолюдських цінностей соціокультурного досвіду сфери виробництва в особистісний досвід учнів, розвиває їхні творчі здібності в спорідненій діяльності, з другого, – забезпечує їхнє успішне професійне життя в умовах сучасного виробництва, розвиває здатність і готовність творити виробничу культуру власного народу, держави.

Ефективне реформування української школи, стратегічний розвиток технологічної освіти має ґрунтуватися насамперед на історико-культурних традиціях українського народу, позитивних педагогічних здобутках – вітчизняних і розвинених країн світу з врахуванням соціальних й економічних чинників, актуальних потребам нації.

Зміни в структурі виробничої сфери та технологічної освіти завжди історично взаємообумовлені.

У наш час активно формується новий тип проектно-технологічної організаційної культури в усіх сферах життєдіяльності суспільства – виробничих і невиробничих. Організація сучасного виробництва має *проектний (творчий) характер*, а не переважно *поопераційний (репродуктивний)*, як це було в технократичну індустріальну епоху. Воно організовується за структурою завершених циклів – проектів, спрямованих на отримання очікуваних результатів зі встановленими рамками часу, витрат засобів і ресурсів.

Проектно-технологічний організаційний тип виробничої культури як феномен творення, гармонізації і збереження довкілля, спосіб реалізації творчої діяльності сучасної людини має в своїй структурі три основні фази:

– **проекування** як процес виявлення проблем, вибору і моделювання (створення його образу) об'єкта творчої праці, конструювання (планування покрокових дій щодо реалізації задуманого: розробка конструкції, побудови, устрою; добір матеріалів тощо) та визначення технологічної послідовності його виготовлення;

– **технології реалізації** як сукупність способів і засобів перетворення інформації та матеріалів в очікуваний продукт за наперед визначеною послідовністю та задля інтересів людини;

– **рефлексія** як осмислення, аналіз і самооцінювання цілей, завдань, змісту та результатів проектно-технологічної діяльності [10, с. 120].

Відповідно до культурологічної концепції змісту технологічної освіти особливості структурування сучасного виробництва повинні стати основою структурування змісту технологічної освіти.

У сфері технологічної шкільної освіти *проектно-технологічна культура* трактується нами як спосіб реалізації творчого потенціалу кожного учня, спрямованого на вмотивоване перетворення навколишньої дійсності, що характеризується єдністю процесів опредметнення, тобто набуття суб'єктного освітнього досвіду під час створення особистісно і соціально значущих виробів та розпредметнення, тобто присвоєння культурно-історичного, соціального досвіду людства на основі оволодіння операціями проектування, технології виготовлення, рефлексії [8, с. 124].

Середовище, в якому формується проектно-технологічна культура й компетентність учнів породжує процеси інтеграції, самоідентифікації, самовираження та самоствердження, які сприяють соціокультурному розвитку особистості й зміцненню цілісності України. Оволодіння цією культурою дає змогу учням відчувати себе і бути:

- ✓ *суб'єктами* власних ідей, пошуків, рішень;
- ✓ *суб'єктами*, здатними до вибору серед низки можливостей, трансформацій у сучасному світі, відповідальності за наслідки власної діяльності;

✓ *суб'єктами*, здатними позитивно впливати на довкілля, протистояти маніпуляціям інформаційного світу та іншим негативним впливам.

Найбільшою цінністю постіндустріальних суспільств є розвиток людського капіталу, творчі зусилля людини, розвиток здібності навчатися впродовж усього життя, ефективно взаємодіяти з іншими.

У наш час усі науки в центр досліджень ставлять людину. У центрі української педагогічної науки, освітньої політики є нова освітня парадигма – парадигма дитиноцентризму, в розробку якої внесли значний вклад вітчизняні вчені, зокрема О. Захаренко [4], О. Савченко [12; 13]. Її основою є визнання самоцінності особистості учня, який здатен до самовираження, самореалізації, самоактуалізації – здійснення свого творчого потенціалу відповідно до індивідуальних здібностей і можливостей.

Такі реалії зумовлюють потребу в заміні традиційної технологічної освіти як підготовки учнів до професійного життя з результатом – техніко-технологічні знання, уміння й навички на культуротворчу технологічну освіту як формування здатності творити культуру, розпізнавати реальні проблеми довкілля, досліджувати й компетентно розв'язувати їх за допомогою створених виробів, самовиражатися у проектно-технологічній діяльності, відповідно створеному шкільному середовищі.

Технологічна освіта як підготовка до життя

Підготовка грамотних працівників масового виробництва. Зміст зосереджується на передачі певної суми відчужених знань, умінь і навичок об'єкту навчання, формуванні його раціонального розуму, що зберігає «інформацію»

Технологічна освіта як засвоєння і творення культури

Долучення дитини до розв'язання реальних життєвих проблем у творчій предметно-перетворювальній діяльності, виконання особистісно й соціально доцільних проектів, що забезпечить у професійному майбутньому здатність гідно творити себе і виробничу культуру власного народу

Культуротворча парадигма технологічної освіти зосереджується на культивуванні таких цінностей, як духовність, свобода, відповідальність, творчість, необхідності створення середовища для формування проектно-технологічної компетентності учнів як складової загальної культури суб'єктів світотворення.

Тобто, завданням загальноосвітньої школи стає не підготовка дитини до життя, а фактично вбудовування її в реальне життя, починаючи вже з дитячого дошкільного закладу і потім далі у середньому загальноосвітньому навчальному закладі.

Детермінантом проектування змісту технологічної освіти є її кінцева мета, яка відображає об'єктивні потреби розвитку суспільства, виробництва та особистості, дає чітке уявлення про кінцевий результат.

Загальною метою освітньої галузі «Технології» в середній загальноосвітній школі є соціокультурний й особистісний розвиток учня/учениці, формування галузевої проектно-технологічної та ключових компетентностей у доцільній предметно-перетворювальній діяльності, що забезпечить їхню здатність розв'язувати реальні життєві проблеми та успішно творити матеріально-культурне середовище впродовж життя.

Ми формуємо актуальні завдання розвитку технологічної освіти в Україні, які нині покладаються на базовий навчальний предмет початкової й основної школи «Трудове навчання», допрофільні курси за вибором учнів 8–9 класів, навчальний предмет «Технології» та низку спеціалізацій профільного навчання технологій у старшій школі (табл. 1).

Таблиця 1

Завдання технологічної освіти щодо формування проектно-технологічної компетентності учнів на всіх ступенях середньої загальноосвітньої школи

Ступені	Завдання
Початкова школа	<p>Оволодіння найпростішими технологіями перетворення матеріалів, енергії, інформації.</p> <p>Виконання окремих етапів проектно-технологічної діяльності з врахуванням вікових і пізнавальних особливостей учнів.</p> <p>Реалізація навчальної предметно-перетворювальної діяльності</p>
<p>Основна школа</p> <p>1) інваріантна складова змісту технологічної освіти</p> <p>2) варіативна складова змісту технологічної освіти (допрофільна підготовка)</p>	<p>Оволодіння найпоширенішими технологіями перетворення матеріалів, енергії, інформації в різних сферах виробництва, сервісу, декоративно-ужиткового мистецтва, домашнього господарювання тощо.</p> <p>Послідовне й поетапне залучення учнів до проектно-технологічної діяльності як завершеного циклу навчального проекту.</p> <p>Якісне оцінювання й самооцінювання індивідуального рівня сформованості предметною проектно-технологічною компетентністю</p> <p>Вибір виду діяльності серед наявних модулів для виконання навчальних проектів.</p> <p>Вибір курсів відповідно до професійних уподобань.</p> <p>Якісне оцінювання й самооцінювання індивідуального рівня сформованості проектно-технологічною компетентністю.</p> <p>Свідоме самовизначення учнів щодо профільного навчання в старшій школі, подальшого професійного шляху</p>
<p>Старша школа</p> <p>1) інваріантна складова змісту технологічної освіти</p> <p>2) варіативна складова змісту технологічної освіти</p>	<p>Використання проектно-технологічної діяльності для розробки власного портфоліо як проекту, тобто усвідомлена реалізація власного творчого доробку у майбутній професійній діяльності, як власне процес самореалізації.</p> <p>Оволодіння процесами проектування, виробничих технологій та самооцінювання презентації.</p> <p>Виконання комплексних проектів.</p> <p>Якісне оцінювання й самооцінювання індивідуального рівня сформованості проектно-технологічною компетентністю</p> <p>Вибір профільного предмета (спеціалізації) і курсів.</p> <p>Виконання проектів за обраною спеціалізацією.</p> <p>Якісне оцінювання й самооцінювання індивідуального рівня сформованості проектно-технологічною компетентністю.</p> <p>Уточнення професійних планів, усвідомлене професійне самовизначення</p>

З метою дотримання дидактичних принципів системності, наступності й перспективності в кожному наступному класі зміст і обсяг навчального матеріалу, організація й форми його засвоєння поступово ускладнюються відповідно до вікових можливостей та зростаючих пізнавальних потреб учнів.

Відповідно до культурологічної концепції *зміст технологічної освіти* трактується як педагогічна модель соціального досвіду людства, який є тотожним за структурою, а не за обсягом, людській культурі, взятій в аспекті культури організації виробництва, в усій її структурній повноті [10, с. 122].

Фундаментальним освітнім об'єктом змісту технологічної освіти за чинним Державним стандартом базової і повної загальної освіти визначено *проектно-технологічну діяльність* як універсальну, що інтегрує способи сучасної предметно-перетворювальної діяльності людини: від появи творчого задуму до його реалізації в готовому, соціально й особистісно значущому продукті, самооцінювання й презентації її освітніх результатів. Саме через способи цієї діяльності формується предметна проектно-технологічна компетентність та логічно поєднуються чотири основні елементи пропонованого нами культурологічного змісту (табл. 2).

Таблиця 2

Складові культурологічного змісту технологічної освіти

№ з. п.	Складові	Опис
1	досвід пізнавальної діяльності	у формі адаптивної системи знань про основи виробництва, природу, суспільство, культуру, способи предметно-перетворювальної проектно-технологічної діяльності, що формує цілісне сприйняття навколишнього світу
2	досвід репродуктивної діяльності	у формі умінь діяти за зразком: відтворювати відомі технології оброблення різних матеріалів з використанням відповідних засобів праці
3	досвід творчої діяльності	у формі здатності приймати нестандартні рішення в проблемних ситуаціях; організувати процес проектування, технології виготовлення об'єктів творчої праці, оцінювання й презентації результатів власної проектно-технологічної діяльності; розв'язання інформаційно-дослідницьких, дизайнерських, конструкторських і технологічних завдань в нових умовах
4	досвід емоційно-ціннісних ставлень	у формі особистісно й соціально значущих орієнтацій, цінностей, мотивацій

Цілісна навчальна проектно-технологічна діяльність як змістово-процесуальна основа змісту технологічної освіти спрямована на отримання прогнозованих освітніх продуктів: зовнішніх (особистісно й соціально значущих освітніх продуктів, матеріалів портфоліо тощо) та внутрішніх (духовних цінностей, особистісних якостей, індивідуальний рівень ключових, галузевих і предметної компетентностей).

Для реалізації загальної мети й завдань та досягнення наперед визначених, очікуваних результатів на усіх ступенях загальноосвітньої школи пропонуємо такі *змістові лінії*, як найбільш доцільні:

– *інформаційно-комунікаційне середовище* (інформаційне забезпечення, основи сучасного виробництва, природа, суспільство, культура);

– *середовище проектування* (визначення проблеми, вибір об'єкта праці, дизайн – моделювання й конструювання);

– *середовище техніки і технологій* (перетворення природних і штучних матеріалів у виріб; інструменти, прилади й обладнання; способи виготовлення; організація робочого місця; безпечна праця);

– *середовище соціалізації* (професійні сфери діяльності, декоративно-прикладне мистецтво, ремесла, самообслуговування).

У цій статті пропонується поступ орієнтовних очікуваних результатів технологічної освіти першого обов'язкового рівня шкільного навчання – початкової освіти – за двома циклами (1–2 кл. та 3–4 кл.) (табл. 3) та своєрідний портрет випускника(-ці), в якому відображені такі досягнення:

– виявляти естетично-ціннісне ставлення до праці, традицій українського народу, творів декоративно-прикладного мистецтва; дотримуватися безпечних прийомів праці, екологічно доцільної поведінки; естетично облаштовувати свій життєвий простір, здійснювати самообслуговування;

– пізнавати світ виробництва, професій і соціокультурного середовища з використанням об'єктів іграшкової індустрії та інших джерел інформації; пояснювати й читати графічні зображення; розпізнавати властивості конструкційних матеріалів, інструменти й пристосування для їх обробки; орієнтуватися у світі професій;

– досліджувати проектно-технологічні проблеми; планувати навчальну діяльність; продукувати, візуалізувати і вибирати ідеї; обґрунтовувати прийняті рішення; застосовувати інформаційно-комунікаційні технології та способи проектно-технологічної діяльності в нових умовах; дотримуватися ощадливості; брати участь у природозбережувальній та волонтерській діяльності;

– гідно репрезентувати себе як носія і творця рідної культури; позитивно самооцінювати себе, результати і наслідки навчального проекту; ефективно взаємодіяти з іншими, узгоджувати свої потреби та потреби оточуючих; прагнути самовираження у предметно-перетворювальній і проектно-технологічній діяльності.

Навчальний поступ учнів у процесі оволодіння компетентностями освітньої галузі «Технології» характеризується такими очікуваними результатами (табл. 3):

Таблиця 3

Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учня/ учениці

Змістова лінія	Очікувані результати (1 – 2 кл.)	Очікувані результати (3 – 4 кл.)
<i>Інформаційно-комунікаційне середовище</i>	Обговорює проблему для її розв'язання за допомогою створеного виробу Створює нескладні вироби для себе та інших, зокрема з використанням елементів декоративно-прикладного мистецтва Розрізняє графічні зображення Використовує інформацію з різних джерел для створення виробу	Визначає проблему для її розв'язання за допомогою створеного виробу Виконує навчальний проект від задуму до його реалізації в готовому виробі з використанням інформаційних технологій та елементів декоративно-прикладного мистецтва Читає і розробляє нескладні графічні зображення Опрацьовує інформацію з врахуванням авторських прав, інтелектуальної власності

Змістова лінія	Очікувані результати (1 – 2 кл.)	Очікувані результати (3 – 4 кл.)
<i>Середовище проектування</i>	<p>Вибирає особисто привабливий об'єкт праці із запропонованих варіантів</p> <p>Аналізує моделі виробу та складає їх</p>	<p>Вибирає об'єкт праці для його створення (проектування, виготовлення й оцінювання)</p> <p>Моделює й конструює вироби з легко оброблюваних матеріалів</p>
	<p>Розрізняє конструкційні матеріали, їх основні властивості</p> <p>Пояснює інструкції для виготовлення виробу своїм друзям</p>	<p>Добирає потрібні матеріали з врахуванням їх властивостей, розраховує приблизну кількість ресурсів, ошадно їх використовує</p> <p>Планує послідовність технологічних операцій виготовлення виробу</p>
<i>Середовище техніки і технологій</i>	<p>Дотримується правил організації робочого місця</p> <p>Працює з інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці</p> <p>Виготовляє та оздоблює виріб за зразком та власним задумом</p>	<p>Організовує робоче місце</p> <p>Працює з інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та ошадливого й повторного використання матеріалів</p> <p>Виготовляє та оздоблює виріб за власним задумом, дотримуючись спланованої технологічної послідовності</p>
<i>Середовище соціалізації</i>	<p>Самовиражається через вибір об'єктів праці.</p> <p>Організовує презентацію своїх результатів проектно-технологічної діяльності, обговорює їх з іншими</p> <p>Долучається до благочинної діяльності, працює в парі і групі</p> <p>Виконує трудові дії в побуті, доглядає за одягом та взуттям</p> <p>Розрізняє професії оточуючих дорослих</p>	<p>Самовиражається через вибір об'єктів праці</p> <p>Оцінює та презентує результати проектно-технологічної діяльності: свої та інших</p> <p>Бере участь у природоохоронній, благочинній, волонтерській діяльності у взаємодії з іншими</p> <p>Виконує трудові дії в побуті, безпечно використовує побутову техніку, ремонтує іграшки, книжки, доглядає за кімнатними рослинами і домашніми тваринами</p> <p>Розрізняє поширені професії різних сфер професійної діяльності</p>

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі висловлених концептуальних ідей та апробації їх у педагогічній практиці можна зробити висновок, що основним підходом до формування змісту і його структурування в освітній галузі «Технології» повинен стати культурологічний підхід.

Саме культурологічний підхід дає змогу системно проектувати зміст на всіх ступенях середньої загальноосвітньої української школи: початковій, основній і старшій, цілісно вбудовувати його принципи в процес трудового навчання, успішно трансформувати соціальний досвід людства в аспекті культури організації сучасного виробництва в суб'єктний освітній досвід учнів.

У контексті освітньої галузі «Технології» культурологічний підхід до проектування змісту на методологічному й дидактичному рівнях трансформується в культуротворчий на рівні педагогічної дійсності, той, що відтворює культуру через її матеріальні компоненти (техніку, технології, матеріали тощо) та створює умови для її проектного осмислення і творення.

Тобто, під час переходу від методологічного (філософського) й дидактичного рівнів розуміння процесів проектування змісту технологічної освіти на рівень його реалізації у педагогічній дійсності створюється культуротворче середовище, в якому формується суб'єктний рівень проектно-технологічної компетентності учня, забезпечується можливість безпосереднього контакту й творення художньо-матеріального світу.

У культуротворчому середовищі технологічної освіти учні стають суб'єктами, здатними творити власними емоційно-вольовими зусиллями, розумом і руками корисні вироби, вчать долати труднощі, приносити радість собі та іншим, усвідомлено змінювати на краще навколишній світ. Вони оволодівають способами й видами діяльності, які дають можливість займатися захопливою справою для душі, переживати найрізноманітніші почуття й емоції, ефективно взаємодіяти в колі однодумців.

Засвоєні учнями алгоритм предметно-перетворювальної проектно-технологічної діяльності, її способи проектування, виготовлення та самооцінювання й презентації власних досягнень забезпечують здатність якісно облаштовувати власне життєве середовище, сприяти активній життєвій позиції у невизначених ситуаціях, бути готовими компетентно досліджувати й розв'язувати реальні життєві проблеми. Такі результати технологічної освіти відповідають запитам української держави, споживачам освітніх послуг.

Реалізація культурологічної концепції змісту технологічної освіти в педагогічній практиці, досягнення відповідної якості її процесу та очікуваних результатів потребує подальших серйозних досліджень, зокрема дослідження запропонованих у статті змістових ліній в основній та старшій школах; визначення структури галузевої проектно-технологічної компетентності. На часі також розробки педагогічних технологій контролю й оцінювання індивідуальних рівнів її сформованості.

Використані джерела

1. Державний стандарт базової і повної загальної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р., документ № 1392, чинний. – «Офіційний вісник України» від 17 лютого 2012 року № 11.
2. Блонский П.П. Азбука труда (Введение в трудоведение). – М., 1923. – 64с.
3. Выготский Л.С. Собр. соч.: В 6 т. История развития высших психических функций / Л.С. Выготский. – М.: Педагогика, 1983. – Т. 3. – 328 с.
4. Захаренко О. А. Слово до нащадків / О. А. Захаренко / упорядник Н. М. Чепурна. – Черкаси: СПД Богданова А. М., 2006. – 216 с.
5. Краевский В. В. Основы обучения. Дидактика и методика : учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений / В. В. Краевский, А. В. Хуторской. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 352 с.
6. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1977. – 304 с.
7. Лернер И.Я. Процесс обучения и его закономерности / И.Я. Лернер. – М.: Знание, 1980. – 96 с.
8. Мачача Т. С. Проблема формування сутності поняття «проектно-технологічна культура» / Т. С. Мачача // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені Драгоманова. Серія № 13: Проблеми трудової і професійної підготовки. – Випуск 6: збірник наукових праць. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – С. 120–125.

9. Мачаха Т. С. Формування проектно-технологічної культури учнів основної школи у процесі трудового навчання : Дис... канд. наук: 13.00.02 – Київ , 2011 . – 233 с.
10. Machacha Tetyana. Cultural and creative potential of technological education content of the secondary school pupils / T. Machacha // Intercultural Communication. – 2016. – Vol. 1/1. – P. 122–135.
11. Рубинштейн С.Л. О мышлении и путях его исследования / С.Л. Рубинштейн. – М. : АН СССР, 1985. – 114 с.
12. Савченко О. Розвивальний потенціалний змісту освіти у 12-річній школі / О. Савченко // Шлях освіти. – № 2 (48). – 2008. – С. 2–7.
13. Савченко О. Я. Розвиток змісту початкової освіти в умовах державного суверенітету України: методологічний, законодавчий, дидактичний аспекти [Текст] / О. Я. Савченко // Педагогічна і психологічна науки в Україні: Збірник наукових праць: в 5 т. / Нац. акад. пед. наук України. – Київ: Педагогічна думка, 2012. – Т. 3 : Загальна середня освіта. – С. 61-74 .
14. Скаткин М. Н. Проблемы современной дидактики. 2-е изд. – М. : Педагогика, 1984. – 96 с.
15. Юрженко В. В. Методологічні підходи до визначення структури й змісту освітньої галузі «Технологія» в основній школі: монографія / В. В. Юрженко. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – 409 с.

References

1. Derzhavnyi standart bazovoi i povnoi zahalnoi osvity: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 lystopada 2011 r., dokument № 1392, chynnyi. – «Ofitsiyni visnyk Ukrainy» vid 17 liutoho 2012 roku № 11.
2. Blonsky P. P. Azbuka truda (Vvedenye v trudovedenye). – M. , 1923. – 64 s.
3. Vygotskij L.S. Sobr. soch.: V 6 t. Ystoryya razvytyya vysshih psykhycheskykh funktsyy / L.S. Vygotskij – M. : Pedahohyka, 1983. – Т. 3. – 328 s.
4. Zakharenko O. A. Slovo do nashchadkiv / O. A. Zakharenko / uporiadnyk N. M. Chepurna. – Cherkasy: SPD Bohdanova A. M., 2006. – 216 s.
5. Kraevskiy V. V. Osnovy obucheniya. Dydaktyka y metodyka : ucheb. posobyе dlia stud. vyssh. ucheb. zavedenyi / V. V. Kraevskiy, A. V. Khutorskoi. – M. : Yzdatskiy tsentr «Akademyia», 2007. – 352 s.
6. Leont'ev A.N. Deyatel'nost'. Soznanye. Lychnost' / A.N. Leont'ev. – M. : Yzd-vo Mosk. un-ta, 1977. – 304 s.
7. Lerner Y.Ya. Protsess obuchenyya y eho zakonomernosty / Y.Ya. Lerner. – M.: Znanye, 1980. – 96 s.
8. Machacha T. S. Problema formuvannya sutnosti poniattia «proektno-tekhnohichna kultura» / T. S. Machacha // Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Drahomanova. Seriya № 13: Problemy trudovoi i profesiinoy pidhotovky. – Vypusk 6: zbirnyk naukovykh prats. – K. : NPU im. M. P. Drahomanova, 2010. – S. 120–125.
9. Machacha T. S. Formuvannya proektno-tekhnohichnoi kultury uchniv osnovnoi shkoly u protsessi trudovoho navchannya : Dys... kand. nauk: 13.00.02 – Kyiv , 2011 . – 233 s.
10. Machacha Tetyana. Cultural and creative potential of technological education content of the secondary school pupils / T. Machacha // Intercultural Communication. – 2016. – Vol. 1/1. – P. 122–135.
11. Rubynshteyn S.L. O mushlenyy y putyakh eho yssledovanyya / S.L. Rubynshteyn. – M. : AN SSSR, 1985. – 114 s.
12. Savchenko O. Rozvyvalnyi potentsialnyi zmistu osvity u 12-richnii shkoli / O. Savchenko // Shliakh osvity. – № 2 (48). – 2008. – S. 2–7.
13. Savchenko O. Ya. Rozvytok zmistu pochatkovoyi osvity v umovakh derzhavnogo suverenitetu Ukrayiny: metodolohichnyy, zakonodavchyy, dydaktychnyy aspekty [Tekst] / O. Ya. Savchenko // Pedahohichna i psykholohichna nauky v Ukrayini: Zbirnyk naukovykh prats': v 5 t. / Nats. akad. ped. nauk Ukrayiny. — Kyiyv: Pedahohichna dumka, 2012. — Т. 3 : Zahal'na srednya osvita. — S. 61-74.
14. Skatkyn M. N. Problemy sovremennoy dydaktyky. 2-е yzd. – M. : Pedahohyka, 1984. – 96 s.
15. Iurzhenko V. V. Metodolohichni pidkhody do vyznachennia struktury i zmistu osvitnoi haluzi «Tekhnolohiia» v osnovnii shkoli: monohrafiia / V. V. Yurzhenko. – K. : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 2013. – 409 s.

Мачача Т. С.,

кандидат педагогических наук, старший научный сотрудник, старший научный сотрудник отдела технологического образования Института педагогики НАПН Украины, e-mail: tmachacha@ukr.net

Юрженко В. В.,

доктор педагогических наук, профессор, профессор кафедры теории и методики технологического образования и компьютерной графики ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды», e-mail: v_iurzhenko@ukr.net

СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В СРЕДНЕЙ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ УКРАИНСКОЙ ШКОЛЕ: ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОСТЬ СОДЕРЖАНИЯ И СТРУКТУРЫ

В статье раскрывается культурологический подход к формированию содержания образовательной отрасли «Технологии» на уровне методологии и дидактики.

Культуротворческая парадигма технологического образования обосновывается авторами на фоне преемственности и последовательности, как базовых основ формирования содержания образовательного стандарта общеобразовательной школы.

Стратегия развития технологического образования в средней общеобразовательной школе отображена и на эмпирическом уровне в содержательных модулях (линиях), а также через прогнозируемые результаты учения на уровне начальной школы.

Ключевые слова: операционный характер деятельности, проектный характер деятельности, культурологический подход, культуротворческая парадигма, субъект учения, среда.

Machacha T.,

Ph.D, senior researcher, senior researcher of the Technological Education Department of the Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, e-mail: tmachacha@ukr.net

Yurzhenko V.,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Theory and Methodology of Technological Education and Computer Graphics in the state higher educational establishment «Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University in Pereiaslav-Khmelnytskyi», e-mail: v_iurzhenko@ukr.net

STRATEGIES FOR THE DEVELOPMENT OF TECHNOLOGICAL EDUCATION IN UKRAINIAN SECONDARY SCHOOL: EXTENSION IN CONTENT AND STRUCTURE

The article reveals cultural approach to the formation of goals, objectives, content, structure and outcomes of «Technology» educational field at the level of methodology and didactics.

The necessity of structuring the content of technological education substantiated according to the organizational structure of modern production of procedural nature but not operational one that was inherent in the technocratic industrial age.

Design and technological culture in the field of technological school education is considered as a way to implementation of creative potential of each learner, aiming motivated transformation of surrounding reality characterized by the unity of processes of objectification, i.e. the acquisition of personal educational experience while creating personally and socially relevant products and disobjectification, i.e. appropriation of cultural-historical and social experience of mankind based on mastering design, manufacturing technology and reflection operations.

Authors justified the cultural paradigm of technological education based on continuity and extension as basic principles forming the content of educational standard for secondary school.

The strategy of technological education in Ukrainian secondary school is also empirically shown in the proposed content modules (lines) and through the expected learning outcomes at the level of primary school.

Keywords: operational nature; procedure (project) the nature of the cultural approach; cultural paradigm; subject of learning; environment.